

KONDITIONEN

LOUIS COMESTABILE
1770 – CA. 1820

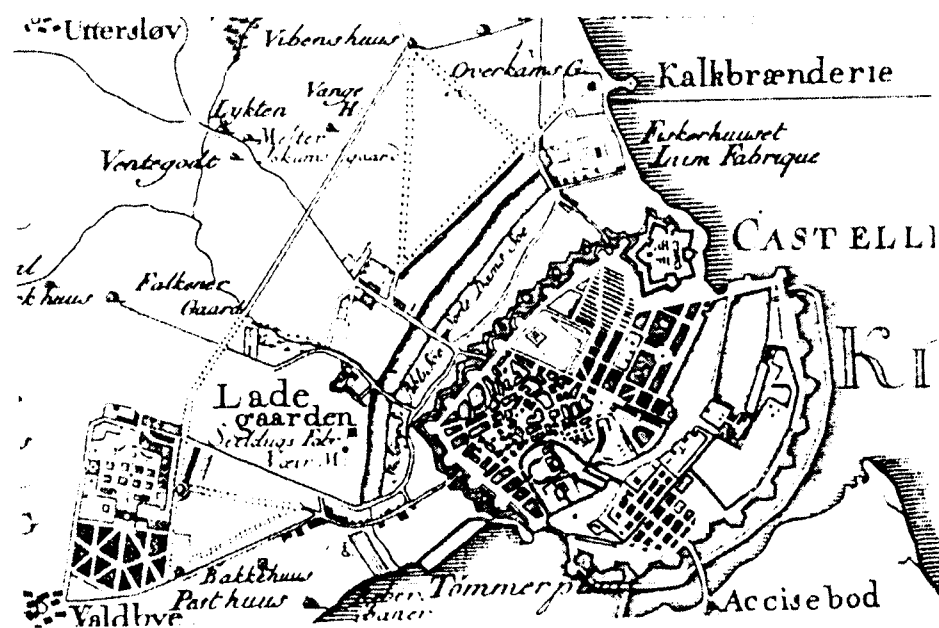

KONDITIONEN

Louis Comestabile erklærede i sin ansøgning om borgerskab, at han var født i Rom 1770, og at hans fulde navn var LUIGI PIETRO GIUSEPPE COMESTABILE. Han var således født i Pavestaten længe før Italien blev samlet til et kongerige, og var sikkert også opvokset dér. Han har haft et uroligt sind, været driftig og energisk; har sikkert lært sit håndværk i hjemlandet og derefter søgt større udfordringer, end han dér kunde vente at møde.

Han kom da også til at udfolde sine naturtalenter i ganske anderledes omgivelser, da han fik fodfæste i Danmark; hertil kom han i slutningen af den opblomstringsperiode, som han selv skulde opleve den tragiske afslutning på i 1800-tallets begyndelse, og det fik ham til at emigrere herfra.

Staden København var jo endnu i lang tid omsluttet af renæssancetidens voldgrave, og der var tillands kun adgang gennem de 4 porte, hvortil nøglerne om aftenen afleveredes til Kongen, men der var dog ca. 100000 indbyggere inden for voldene.

Videnskabernes Selskabs kort 1766

Det er svært at tro, at Louis af egen drift har fundet til Danmark; snarere er han kommet med franske tropper, eller han kan være blevet ansat hos en velhavende Dansker på besøg i Rom eller Paris. I hvert fald træffes hans navn første gang i danske arkiver i året efter den franske revolution, nemlig i Københavns Borgerskabsprotokol 17.02.1790, da han fik en bagermester Svend Nielsen som Curator. Svend Nielsen var i 1792 brødbager i Borgergade 184, men boede ikke dér i 1790 ved indkvarteringsmandtallet.

Når Louis fik en Curator, kan det have været for at blive øgteviet. Han optræder ikke i bagerlaugets svendeprotokoller, og intet antyder, hvordan han har erhvervet sig de første år i København, men han blev, uvist hvor, viet til JOHANNE BEATE BECH. Hun må være identisk med den 20-årige tjenestepige af samme navn, der ved folketællingen 01.07.1787 tjente hos Christian Schjøtt i Gl.Mønt 221.

Louis blev engang selv beskikket som curator, nemlig for en Andreas Christian Olsen Bech (30.01.1797), som meget vel kan have været nær slægtning til Johanne Beate. En anden mulig slægtning, som senere omtales, er vinhandler Peter Bech, f.ca.1756.

KLÆDEDRACHTER I KØBENHAVN.
En Tjenestepige. — En Dronningens.
fra den sidste, tidligere del.

En tjenestepige

Louis' børn fik forskellig dåb: Hans to sønner, som var barn nr. 1 og 3, fik katolsk dåb, mens alle døtrene blev døbt som lutheranere. Den første søn fik han 03.10.1792, han blev døbt i St. Ansgars kirke 29.10 s.å. som "ægte søn" af Louis og Johanne Beate, havde to gejstlige til faddere og fik navnet Antonius Henricus, som senere blev til ANTON HENRIK (eller Erik).

På et eller andet tidspunkt har Louis albuget sig frem til at blive optaget i Hof- og Statskassendøren: I årene 1795-1800 findes han der som Conditor ved Arveprins Frederiks Hof (Chr. VII's broder). Dette giver sig bl.a. udtryk ved, at da datteren MARIE LOUISE AURORA blev døbt i Nikolaj Kirke 11.04.1797 (hun fødtes 05.04.97), var fadderne "grever og baroner", nemlig Grev Bauditz, Hertug Theodor, Baron Blom, Hertuginde Theodor og Komtesse de Gier.

Da Christiansborg Slot brændte 26.02.1794 efter en skorstensbrand i Arveprinsens gemakker, kan Louis have overværet begivenheden og måske have været blandt de mange frivillige, der søgte at redde beboere og indbo, og hvoraf mange omkom - måske 100.

Slottet nedbrændte til grunden, og kongefamilien spredtes i byen. Arveprinsen og hans mor Enkedronningen flyttede ind på Rosenborg og fik senere et bål i St. Kongensgade. Ved Marie Louise Auroras dåb boede Louis netop i St. Kongensgade.

Slottsbranden set fra Højbro. Stik af G.L.Lahde, 1794.

Året efter brød ilden løs i Flådens tømmer- og kulo-plag på Gammelholm efter lang tids tørke, og branden, der varede i 2 døgn fra 05.06.1795, medførte de største ødelæggelser i byen siden den storbrand, der i 1728 havde lagt hele kvarterer i ruiner. Blandt flammernes bytte var Nikolaj Kirke og hele kvarteret deromkring, såvelsom Rådhuset, der lå midt mellem Gammel- og Nytorv, og hele det nordvestlige hjørne af byen.

- 1. Store Kiøbm.gade 98
- 2. Østergade 11
- 3. " 54
- 4. Kgl. Nytorv 353

Kort over brandens udstrækning 1795

Så nåede ilden Øster Kvarter, Nikolaj spir står i flammer, og folk styrter rundt med reddet bohøve. Fra Assistenshuset særges pantsatte sager over til Slotsholmen med ruinerne af det nedbrændte slot. Samtidigt stik af G. L. Lahde efter tegning af C. G. Fritsch. Københavns By-museum.

I slutningen af 1700-tallet havde strømninger sydfra medført, at der opstod selskabelige klubber og senere offentlige teuse og konditorier. I April 1788 meddelte Schweitzerne Soltani og Gregory i "Adresseavisen", at "paa Østergade Nr.36" (nuv.nr.50) "opvartes daglig med allehaanden Bagværker efter italienske Maade, tilligemed adskillige Liqueurs, Aquaviter, Punsch, Biskop, Limonade og Chokolade."

Tidligere fandtes de traditionelle "Sukkerbagere" under Urtekrømmerlauget, men de solgte kun varer ud af huset. Nu kom disse "flittige og stræbsomme Mennesker, der selv i Forening med deres hjemmefra medbragte Medhjælpere rørte deres Deig, slæbte Ved til Ovnen og bagte deres Kager, som de derpaa, iførte deres hvide Konditordragt, solgte i deres Bod."..."De falholder i tillokkende Butiker: Chocolate, Orangeade, Punch, Is, Gelé, Krème, Kager, Postejer, mange Slags Likører, nedlagte Frugter og den hele Mængde af Sukkerblandinger, hvormed den nyere raffinerede Sylte-, Koge- og Bagekunst har beriget vor forføngelige Tidsalder."..."Siden fremmede Konditorers Etablering i København blev saa almindelig, er det blevet Brug her, som i andre store Stæder, at Fruentimmerne komme paa offentlige Trakterhuse."

Oria Lohmann har givet en skildring af, hvordan en københavnsk kafé så ud i hans studentertid omkring 1830: "Man kom ind i et meget utækkeligt, halvmørkt Lokale; paa en række Smaaborde stod der Tællelys i Messingstager, hver med en lille Jernlysesaks; de tændtes først, naar en Gæst satte sig ved Bordet og slukkedes, naar han gik, og Gæsterne sad da med et Glas Punch - Stamgæsterne tillige med en hos Opvarteren beroende Pibe - med en Avis i Haanden eller i en, ofte pauserende, halv hviskende Samtale." Der har dog nok været mere liv og

Chr. Kehlets konditori på Østergade ca.1830

lüksus hos Italianeren Louis, da han var blevet vel etableret, og det er da også blevet sagt, at interiøret hos Soltani (i 1796) må have været ganske hyggeligt, og at hans konditori spillede en ikke lille rolle i datidens spidsborgerlige København, hvor det har været en attraktion på en tid, da de indendørs fornøjelser indskrænkede sig til det kgl. teater og klubballerne. Københavneren M.C. Bech har fortalt, hvad han og hans unge venner i 1803 morede sig med: "Vi gik imellemstunder til Conditorerne for at drikke Chocolate og drikke Likører som Ratafia, Osqvebad og Anisette. Der var dengang kun trende: Comestabili paa Østergade, Gregory i Kronprinsensgade og Sultani paa Kongens Nytorv." - Et andet sted skriver han: "Jeg besøgte i Forening med gamle, yngre Venner og Bekendte flere offentlige Stæder som hos Raus (Hotel d'Angleterre), Møllers (Hotel du Nord), Marfleet, hvor der spilles Billard og spistes Beufsteg med Porter; hos Comestabili blev nydt Chocolate og Kager. Om Aftenen besøgte jeg ofte Theatret."

Østergade set fra Kongens Nytorv i 1788
Nr.54 (skjult) er det 7' på højre side og Nr.11 skråt overfor

Trods sin sikre stilling hos Arveprinsen har Louis har sikkert længtes efter at blive sin egen herre, når han på friaftener (hvis han da havde nogle) gjorde studier i marken og lagde sine planer. En skønne dag fik han da udarbejdet en ansøgning til Kongen, som han selv undertegnede med fast hånd og kruseduller:

Til Kongen.

Da ieg har lært Conditorie og ieg nu agter at nedsætte mig her i Staden som Borger, saa paa Grund heraf, beder ieg allerunderdanigst om, at Hans Kongelige Majestædt allernaadigst vil forunde mig Bevilling paa at nedsætte mig som Conditor og derpaa tage Borgerskab, en allernaadigst Bønhørelse forventes uagtet ieg har ikke lært her i Staden men udenlansk -

allerunderdanigst
(sign.) Louis Comestabile

Ansøgningen blev ledsaget af en erklæring fra Louis' foresatte, dateret 27.03.1799:

At det er med Hds.Kongl:Højhed Arveprindsens Forevidende og Samtykke, at, Foreviseren heraf, Høisammes Conditor Louis Comestabile agter at tage Borgerskab her i Staden, det bevidnes efter Forlangende af underskrevne.

(sign.) E.Bülow
Arveprindsens Hof-Chef og Kammerherre

Sagen oversendtes til Magistraten, som bad urtekræmmernes oldermand om en udtalelse, og denne svarede 22.04 s.å., at "Supplicanten har ingen bevis fremført for sit Foregivende" (at have lært udenlands) og "ikke har lært hos nogen Conditor her i Staden, hvortil kommer endnu, at han staaer i Hans Kongl.Højhed Arve-Prindsens Tieneste, hvor han er saa vel aflagt at han har sit rigelige Udkomme, og følgelig ikke behøver at trænge sig ind i Laugets Rettighed, og derved gjøre de Borgere Indgreb i deres Næringsvei som i mange Aar har maattet tient og udstaaet meget ondt og Besværlighed forinden de haver erhvervet denne Rettighed, og siden efter har maattet svare Skatter og baaret Statens Byrder."

På trods af Laugets modstand indstillede Magistratens 15 mænd dog allerede 28.04 til Kongen, at "Supplicanten allernaadigst maatte forundes Tilladelse at nedsætte sig her i Staden som Konditor; og at udsælge de dertil hørende Varer, men ikke at befatte sig med Handel med andre Urtekræmmerlauget forbeholdne Varer".

10.05.1799 beordrede så Danske Kancelli Magistraten at udstede den ønskede Tilladelse; skrivelsen lyder:

Vi giver Eder herved tilkiende, at Vi, efter Louis Comestabile af Vor Kongl:Residentestad Kjøbenhavn, hans foran allerunderdanigst gjorde Ansøgning samt Eders derover afgivne Erklæring allernaadigst have bevilget, at han som har lært Conditoriet, maae nedsætte sig i bemelte Kjøbenhavn som Conditor og udsælge de hertil hørende Varer og maae han ikke befatte sig med Handel med andre Urtekræmmer Lauget forbeholdne Varer. Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette og Vedkommende saadant....(ulæseligt).

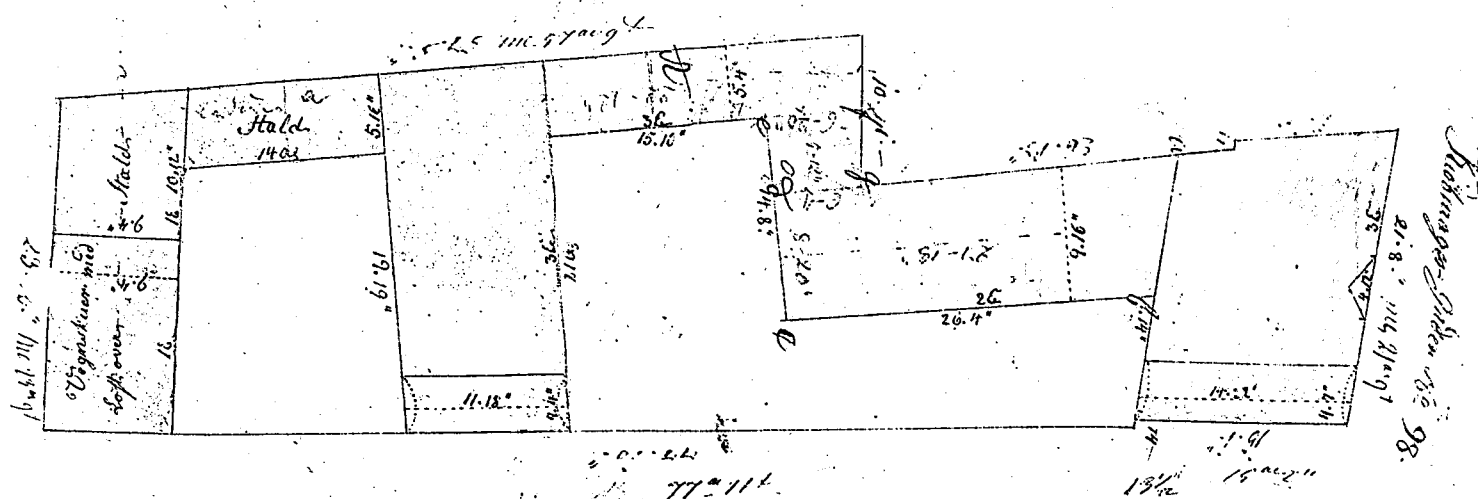
Samme dag bevilgedes Louis borgerskab i Kjøbenhavn som konditor, iflg.Borger-skabsprotokollen 17.01.1800.

Louis boede 1799-1804 i Østergade 54 (nuv.nr.16) tilleje hos bogtrykker Sebastian Popp, der blev hans gode ven. Ved folketællingen 01.02.1801 anførtes under husstand nr.2 i Østergade 54:

Louis Comestabilie, Huusbonde, 31 Aar. 1'ægteskab, Conditor
 Beate Johanne, Hustrue, 35 Aar, 1'ægteskab
 Antony Louis Erik Comestabili, Søn, 9 Aar
 Aurora Marie Louise Emilie Comestabilie, Datter, 4 Aar
 Vincenz Raphael Comestabilie, Søn, 1 Aar
 Ane Marie Elisabeth Møller, Huusjomfru, 18 Aar, ugift
 (hun blev Louis' 2'hustru)
 Frantz Maronie, Svend, 23 Aar, ugift
 Cornelius Ferminin, do., 18 Aar, do.
 Vincent Solies, do., 34 Aar, do.
 Carsten Harder, Dreng, 22 Aar, do.
 Andreas Faiht, do., 19 Aar, do.
 Johanne Marie Thomsen, Tienestepige, 21 Aar, ugift
 Mette Christine Eriksen, 22 Aar, do.
 Ane Christine Thomsen, do., 22 Aar, do.

Der var altså kommet endnu en søn i familien: VINCENTZ LOUIS RAPHAEL, som var født 14.10.1800 og blev døbt 24.10 s.å. i St.Ansgars Kirke med navnet Vincentius Ludovicus Raphael. Fadderne var også her to gejstlige.

Kort før den anden søns fødsel blev Louis husejer, idet han 29.09.1800 fik tilskødet den store gård i St. Købmagergade 98 (nuv. nr. 13 på Købmagergade). Den ligger der endnu, og gårdinteriøret med side- og baghusenes bindingsværk er interessant. Grosserer Friderich Tutein havde netop arvet den og fik "første Panteret i Gaarden No. 98 paa Store Købmagergade under Friemands Qvarteer med Appartinerer, Assurance, Forbedring og Leye, samt Shadeløsholdelse i Debitors øvrige Eiendele for 19.000 Rigsdaler."

St. Købmagergade 98 (58 m dyb) - Gaden ligger til højre

Det første registrerede afdrag på gælden var 2.000 Rd. betalt 23.04.1801 (3 uger efter slaget på Reden), hvorefter der betaltes 300 Rd. afdrag ved hver af terminerne Dec. 1801, Juni og Dec. 1802. 05.06.1801 "bortleiede" Louis "en deel Værelser og Leyligheder i Gaarden i fire Aar fra Michaeli 1801 for aarlig Leie 300 Rd." til en fuldmægtig Philip Friderick Haue. Og 18.06.1801 udlejede han "nogle Værelser" i fire Aar til Capitain Carl Vilhelm Bang for fire år.

Han lader til at have anbragt, hvad han havde sparet op hos Arveprinsen, i denne ejendom. Konditoriet derimod synes at have været indrettet i Østergade 54, hvor han boede; det mener i hvert fald lokalhistorikeren Carl C. Christensen.

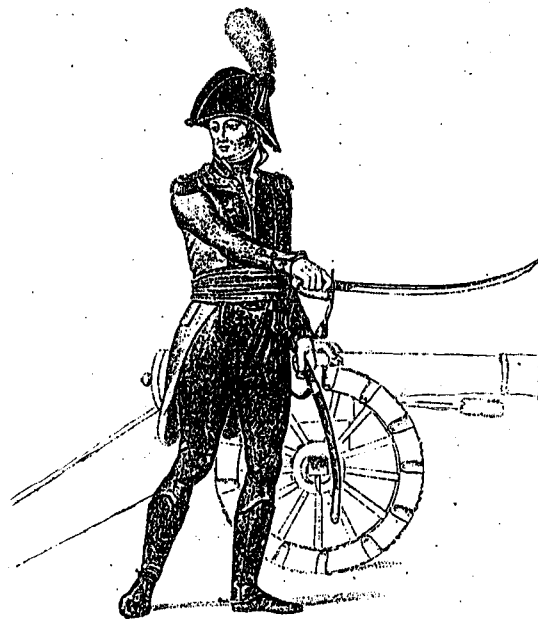
Det lader til, at Louis har givet navn til i hvert fald én "uægte" datter, som må være født før eller under hans første ægteskab, da hans ældste søn endnu var dreng. Næsten intet tyder nemlig på, at en slægtning af ham skulde have været i Danmark, og faktum er, at en kvinde ved navn ALEXANDREA MARIE COMESTABILI (alder ikke nævnt) 09.12.1821 i Trinitatis Kirke har fået døbt en datter, som hun havde fået 07.11 s.å. med hattemagersvend Andreas Feyoer i Aa-, benræs No. 245, og som fik navnet EMMA AMALIE CHARLOTTE COMESTABILI. Samme Andreas har vel været kollega til Louis' søn Vincenz, som 1819 blev udlært som hattemager. Og en af fadderne var Jomfru Comostaboli (måske Adelaide).

Louis' indtræden i Borgerskabet medførte pligten til at gøre tjeneste i Borgervæbningen, og han blev da ansat i det Københavnske Borgerlige Artilleriekorps, som var blevet oprettet i 1789 som del af borgervæbningen, men som indtil 1800 var "stillestående" og kun havde 200 mand, idet det modarbejdedes af laugemestrene.

De meniges uniform bestod her af en kjole af kræbrødt klæde med mørkeblå krave, rebatter og opslag, paillegule underklæder, gule knapper og kanter, paillegult underføer og trekantet hat. Officerenes uniform var ligedan, dog med carmoisinrød kjole og galloner på hatten. Artilleristerne skulde møde i tilfælde af brand og holdt skydeøvelser på Amager.

I Marts 1801 "resolverede Hs. Majestet" foranlediget af de engelske krigstrusler "at tillade Oprettelsen af et 3' Kompagnie" som led i klargøring af byens forsvær, og her blev Louis da "Bombardeer".

Da den engelske flåde nærmede sig Øresund, arbejdede Korpset på Tøjhuset og besatte Qvinti Lunette, som da var en fremskudt ø, og Langelinie. "Under Slaget, som holdtes den 2den April, kunde hverken disse Batterier eller Qvintus og Sextus være til synderlig Tieneste, da Distancen endog til de nærmeste Nummere af Defensionen var alt for stor. Der kastedes imidlertid herfra en 60 Bomber." Videre nævner teksten, skrevet af Løjtn. K. Kristensen i 1811, at Batteriernes Personale havde udmærket sig ved Paapassenhed, Orden og Patriotisme". I den

KLÆDEDRAGTER I KØBENHAVN
En Borg. Artillerie Officer. — En Borg. Art. Officer.
I den 1ste, 2de, 3de, 4de, 5de, 6de, 7de, 8de, 9de, 10de, 11de, 12de, 13de, 14de, 15de, 16de, 17de, 18de, 19de, 20de, 21de, 22de, 23de, 24de, 25de, 26de, 27de, 28de, 29de, 30de, 31de, 32de, 33de, 34de, 35de, 36de, 37de, 38de, 39de, 40de, 41de, 42de, 43de, 44de, 45de, 46de, 47de, 48de, 49de, 50de, 51de, 52de, 53de, 54de, 55de, 56de, 57de, 58de, 59de, 60de, 61de, 62de, 63de, 64de, 65de, 66de, 67de, 68de, 69de, 70de, 71de, 72de, 73de, 74de, 75de, 76de, 77de, 78de, 79de, 80de, 81de, 82de, 83de, 84de, 85de, 86de, 87de, 88de, 89de, 90de, 91de, 92de, 93de, 94de, 95de, 96de, 97de, 98de, 99de, 100de, 101de, 102de, 103de, 104de, 105de, 106de, 107de, 108de, 109de, 110de, 111de, 112de, 113de, 114de, 115de, 116de, 117de, 118de, 119de, 120de, 121de, 122de, 123de, 124de, 125de, 126de, 127de, 128de, 129de, 130de, 131de, 132de, 133de, 134de, 135de, 136de, 137de, 138de, 139de, 140de, 141de, 142de, 143de, 144de, 145de, 146de, 147de, 148de, 149de, 150de, 151de, 152de, 153de, 154de, 155de, 156de, 157de, 158de, 159de, 160de, 161de, 162de, 163de, 164de, 165de, 166de, 167de, 168de, 169de, 170de, 171de, 172de, 173de, 174de, 175de, 176de, 177de, 178de, 179de, 180de, 181de, 182de, 183de, 184de, 185de, 186de, 187de, 188de, 189de, 190de, 191de, 192de, 193de, 194de, 195de, 196de, 197de, 198de, 199de, 200de, 201de, 202de, 203de, 204de, 205de, 206de, 207de, 208de, 209de, 210de, 211de, 212de, 213de, 214de, 215de, 216de, 217de, 218de, 219de, 220de, 221de, 222de, 223de, 224de, 225de, 226de, 227de, 228de, 229de, 230de, 231de, 232de, 233de, 234de, 235de, 236de, 237de, 238de, 239de, 240de, 241de, 242de, 243de, 244de, 245de, 246de, 247de, 248de, 249de, 250de, 251de, 252de, 253de, 254de, 255de, 256de, 257de, 258de, 259de, 260de, 261de, 262de, 263de, 264de, 265de, 266de, 267de, 268de, 269de, 270de, 271de, 272de, 273de, 274de, 275de, 276de, 277de, 278de, 279de, 280de, 281de, 282de, 283de, 284de, 285de, 286de, 287de, 288de, 289de, 290de, 291de, 292de, 293de, 294de, 295de, 296de, 297de, 298de, 299de, 300de, 301de, 302de, 303de, 304de, 305de, 306de, 307de, 308de, 309de, 310de, 311de, 312de, 313de, 314de, 315de, 316de, 317de, 318de, 319de, 320de, 321de, 322de, 323de, 324de, 325de, 326de, 327de, 328de, 329de, 330de, 331de, 332de, 333de, 334de, 335de, 336de, 337de, 338de, 339de, 340de, 341de, 342de, 343de, 344de, 345de, 346de, 347de, 348de, 349de, 350de, 351de, 352de, 353de, 354de, 355de, 356de, 357de, 358de, 359de, 360de, 361de, 362de, 363de, 364de, 365de, 366de, 367de, 368de, 369de, 370de, 371de, 372de, 373de, 374de, 375de, 376de, 377de, 378de, 379de, 380de, 381de, 382de, 383de, 384de, 385de, 386de, 387de, 388de, 389de, 390de, 391de, 392de, 393de, 394de, 395de, 396de, 397de, 398de, 399de, 400de, 401de, 402de, 403de, 404de, 405de, 406de, 407de, 408de, 409de, 410de, 411de, 412de, 413de, 414de, 415de, 416de, 417de, 418de, 419de, 420de, 421de, 422de, 423de, 424de, 425de, 426de, 427de, 428de, 429de, 430de, 431de, 432de, 433de, 434de, 435de, 436de, 437de, 438de, 439de, 440de, 441de, 442de, 443de, 444de, 445de, 446de, 447de, 448de, 449de, 450de, 451de, 452de, 453de, 454de, 455de, 456de, 457de, 458de, 459de, 460de, 461de, 462de, 463de, 464de, 465de, 466de, 467de, 468de, 469de, 470de, 471de, 472de, 473de, 474de, 475de, 476de, 477de, 478de, 479de, 480de, 481de, 482de, 483de, 484de, 485de, 486de, 487de, 488de, 489de, 490de, 491de, 492de, 493de, 494de, 495de, 496de, 497de, 498de, 499de, 500de, 501de, 502de, 503de, 504de, 505de, 506de, 507de, 508de, 509de, 510de, 511de, 512de, 513de, 514de, 515de, 516de, 517de, 518de, 519de, 520de, 521de, 522de, 523de, 524de, 525de, 526de, 527de, 528de, 529de, 530de, 531de, 532de, 533de, 534de, 535de, 536de, 537de, 538de, 539de, 540de, 541de, 542de, 543de, 544de, 545de, 546de, 547de, 548de, 549de, 550de, 551de, 552de, 553de, 554de, 555de, 556de, 557de, 558de, 559de, 560de, 561de, 562de, 563de, 564de, 565de, 566de, 567de, 568de, 569de, 570de, 571de, 572de, 573de, 574de, 575de, 576de, 577de, 578de, 579de, 580de, 581de, 582de, 583de, 584de, 585de, 586de, 587de, 588de, 589de, 590de, 591de, 592de, 593de, 594de, 595de, 596de, 597de, 598de, 599de, 600de, 601de, 602de, 603de, 604de, 605de, 606de, 607de, 608de, 609de, 610de, 611de, 612de, 613de, 614de, 615de, 616de, 617de, 618de, 619de, 620de, 621de, 622de, 623de, 624de, 625de, 626de, 627de, 628de, 629de, 630de, 631de, 632de, 633de, 634de, 635de, 636de, 637de, 638de, 639de, 640de, 641de, 642de, 643de, 644de, 645de, 646de, 647de, 648de, 649de, 650de, 651de, 652de, 653de, 654de, 655de, 656de, 657de, 658de, 659de, 660de, 661de, 662de, 663de, 664de, 665de, 666de, 667de, 668de, 669de, 670de, 671de, 672de, 673de, 674de, 675de, 676de, 677de, 678de, 679de, 680de, 681de, 682de, 683de, 684de, 685de, 686de, 687de, 688de, 689de, 690de, 691de, 692de, 693de, 694de, 695de, 696de, 697de, 698de, 699de, 700de, 701de, 702de, 703de, 704de, 705de, 706de, 707de, 708de, 709de, 710de, 711de, 712de, 713de, 714de, 715de, 716de, 717de, 718de, 719de, 720de, 721de, 722de, 723de, 724de, 725de, 726de, 727de, 728de, 729de, 730de, 731de, 732de, 733de, 734de, 735de, 736de, 737de, 738de, 739de, 740de, 741de, 742de, 743de, 744de, 745de, 746de, 747de, 748de, 749de, 750de, 751de, 752de, 753de, 754de, 755de, 756de, 757de, 758de, 759de, 760de, 761de, 762de, 763de, 764de, 765de, 766de, 767de, 768de, 769de, 770de, 771de, 772de, 773de, 774de, 775de, 776de, 777de, 778de, 779de, 780de, 781de, 782de, 783de, 784de, 785de, 786de, 787de, 788de, 789de, 790de, 791de, 792de, 793de, 794de, 795de, 796de, 797de, 798de, 799de, 800de, 801de, 802de, 803de, 804de, 805de, 806de, 807de, 808de, 809de, 810de, 811de, 812de, 813de, 814de, 815de, 816de, 817de, 818de, 819de, 820de, 821de, 822de, 823de, 824de, 825de, 826de, 827de, 828de, 829de, 830de, 831de, 832de, 833de, 834de, 835de, 836de, 837de, 838de, 839de, 840de, 841de, 842de, 843de, 844de, 845de, 846de, 847de, 848de, 849de, 850de, 851de, 852de, 853de, 854de, 855de, 856de, 857de, 858de, 859de, 860de, 861de, 862de, 863de, 864de, 865de, 866de, 867de, 868de, 869de, 870de, 871de, 872de, 873de, 874de, 875de, 876de, 877de, 878de, 879de, 880de, 881de, 882de, 883de, 884de, 885de, 886de, 887de, 888de, 889de, 890de, 891de, 892de, 893de, 894de, 895de, 896de, 897de, 898de, 899de, 900de, 901de, 902de, 903de, 904de, 905de, 906de, 907de, 908de, 909de, 910de, 911de, 912de, 913de, 914de, 915de, 916de, 917de, 918de, 919de, 920de, 921de, 922de, 923de, 924de, 925de, 926de, 927de, 928de, 929de, 930de, 931de, 932de, 933de, 934de, 935de, 936de, 937de, 938de, 939de, 940de, 941de, 942de, 943de, 944de, 945de, 946de, 947de, 948de, 949de, 950de, 951de, 952de, 953de, 954de, 955de, 956de, 957de, 958de, 959de, 960de, 961de, 962de, 963de, 964de, 965de, 966de, 967de, 968de, 969de, 970de, 971de, 972de, 973de, 974de, 975de, 976de, 977de, 978de, 979de, 980de, 981de, 982de, 983de, 984de, 985de, 986de, 987de, 988de, 989de, 990de, 991de, 992de, 993de, 994de, 995de, 996de, 997de, 998de, 999de, 1000de, 1001de, 1002de, 1003de, 1004de, 1005de, 1006de, 1007de, 1008de, 1009de, 1010de, 1011de, 1012de, 1013de, 1014de, 1015de, 1016de, 1017de, 1018de, 1019de, 1020de, 1021de, 1022de, 1023de, 1024de, 1025de, 1026de, 1027de, 1028de, 1029de, 1030de, 1031de, 1032de, 1033de, 1034de, 1035de, 1036de, 1037de, 1038de, 1039de, 1040de, 1041de, 1042de, 1043de, 1044de, 1045de, 1046de, 1047de, 1048de, 1049de, 1050de, 1051de, 1052de, 1053de, 1054de, 1055de, 1056de, 1057de, 1058de, 1059de, 1060de, 1061de, 1062de, 1063de, 1064de, 1065de, 1066de, 1067de, 1068de, 1069de, 1070de, 1071de, 1072de, 1073de, 1074de, 1075de, 1076de, 1077de, 1078de, 1079de, 1080de, 1081de, 1082de, 1083de, 1084de, 1085de, 1086de, 1087de, 1088de, 1089de, 1090de, 1091de, 1092de, 1093de, 1094de, 1095de, 1096de, 1097de, 1098de, 1099de, 1100de, 1101de, 1102de, 1103de, 1104de, 1105de, 1106de, 1107de, 1108de, 1109de, 1110de, 1111de, 1112de, 1113de, 1114de, 1115de, 1116de, 1117de, 1118de, 1119de, 1120de, 1121de, 1122de, 1123de, 1124de, 1125de, 1126de, 1127de, 1128de, 1129de, 1130de, 1131de, 1132de, 1133de, 1134de, 1135de, 1136de, 1137de, 1138de, 1139de, 1140de, 1141de, 1142de, 1143de, 1144de, 1145de, 1146de, 1147de, 1148de, 1149de, 1150de, 1151de, 1152de, 1153de, 1154de, 1155de, 1156de, 1157de, 1158de, 1159de, 1160de, 1161de, 1162de, 1163de, 1164de, 1165de, 1166de, 1167de, 1168de, 1169de, 1170de, 1171de, 1172de, 1173de, 1174de, 1175de, 1176de, 1177de, 1178de, 1179de, 1180de, 1181de, 1182de, 1183de, 1184de, 1185de, 1186de, 1187de, 1188de, 1189de, 1190de, 1191de, 1192de, 1193de, 1194de, 1195de, 1196de, 1197de, 1198de, 1199de, 1200de, 1201de, 1202de, 1203de, 1204de, 1205de, 1206de, 1207de, 1208de, 1209de, 1210de, 1211de, 1212de, 1213de, 1214de, 1215de, 1216de, 1217de, 1218de, 1219de, 1220de, 1221de, 1222de, 1223de, 1224de, 1225de, 1226de, 1227de, 1228de, 1229de, 1230de, 1231de, 1232de, 1233de, 1234de, 1235de, 1236de, 1237de, 1238de, 1239de, 1240de, 1241de, 1242de, 1243de, 1244de, 1245de, 1246de, 1247de, 1248de, 1249de, 1250de, 1251de, 1252de, 1253de, 1254de, 1255de, 1256de, 1257de, 1258de, 1259de, 1260de, 1261de, 1262de, 1263de, 1264de, 1265de, 1266de, 1267de, 1268de, 1269de, 1270de, 1271de, 1272de, 1273de, 1274de, 1275de, 1276de, 1277de, 1278de, 1279de, 1280de, 1281de, 1282de, 1283de, 1284de, 1285de, 1286de, 1287de, 1288de, 1289de, 1290de, 1291de, 1292de, 1293de, 1294de, 1295de, 1296de, 1297de, 1298de, 1299de, 1300de, 1301de, 1302de, 1303de, 1304de, 1305de, 1306de, 1307de, 1308de, 1309de, 1310de, 1311de, 1312de, 1313de, 1314de, 1315de, 1316de, 1317de, 1318de, 1319de, 1320de, 1321de, 1322de, 1323de, 1324de, 1325de, 1326de, 1327de, 1328de, 1329de, 1330de, 1331de, 1332de, 1333de, 1334de, 1335de, 1336de, 1337de, 1338de, 1339de, 1340de, 1341de, 1342de, 1343de, 1344de, 1345de, 1346de, 1347de, 1348de, 1349de, 1350de, 1351de, 1352de, 1353de, 1354de, 1355de, 1356de, 1357de, 1358de, 1359de, 1360de, 1361de, 1362de, 1363de, 1364de, 1365de, 1366de, 1367de, 1368de, 1369de, 1370de, 1371de, 1372de, 1373de, 1374de, 1375de, 1376de, 1377de, 1378de, 1379de, 1380de, 1381de, 1382de, 1383de, 1384de, 1385de, 1386de, 1387de, 1388de, 1389de, 1390de, 1391de, 1392de, 1393de, 1394de, 1395de, 1396de, 1397de, 1398de, 1399de, 1400de, 1401de, 1402de, 1403de, 1404de, 1405de, 1406de, 1407de, 1408de, 1409de, 1410de, 1411de, 1412de, 1413de, 1414de, 1415de, 1416de, 1417de, 1418de, 1419de, 1420de, 1421de, 1422de, 1423de, 1424de, 1425de, 1426de, 1427de, 1428de, 1429de, 1430de, 1431de, 1432de, 1433de, 1434de, 1435de, 1436de, 1437de, 1438de, 1439de, 1440de, 1441de, 1442de, 1443de, 1444de, 1445de, 1446de, 1447de, 1448de, 1449de, 1450de, 1451de, 1452de, 1453de, 1454de, 1455de, 1456de, 1457de, 1458de, 1459de, 1460de, 1461de, 1462de, 1463de, 1464de, 1465de, 1466de, 1467de, 1468de, 1469de, 1470de, 1471de, 1472de, 1473de, 1474de, 1475de, 1476de, 1477de, 1478de, 1479de, 1480de, 1481de, 1482de, 1483de, 1484de, 1485de, 1486de, 1487de, 1488de, 1489de, 1490de, 1491de, 1492de, 1493de, 1494de, 1495de, 1496de, 1497de, 1498de, 1499de, 1500de, 1501de, 1502de, 1503de, 1504de, 1505de, 1506de, 1507de, 1508de, 1509de, 1510de, 1511de, 1512de, 1513de, 1514de, 1515de, 1516de, 1517de, 1518de, 1519de, 1520de, 1521de, 1522de, 1523de, 1524de, 1525de, 1526de, 1527de, 1528de, 1529de, 1530de, 1531de, 1532de, 1533de, 1534de, 1535de, 1536de, 1537de, 1538de, 1539de, 1540de, 1541de, 1542de, 1543de, 1544de, 1545de, 1546de, 1547de, 1548de, 1549de, 1550de, 1551de, 1552de, 1553de, 1554de, 1555de, 1556de, 1557de, 1558de, 1559de, 1560de, 1561de, 1562de, 1563de, 1564de, 1565de, 1566de, 1567de, 1568de, 1569de, 1570de, 1571de, 1572de, 1573de, 1574de, 1575de, 1576de, 1577de, 1578de, 1579de, 1580de, 1581de, 1582de, 1583de, 1584de, 1585de, 1586de, 1587de, 1588de, 1589de, 1590de, 1591de, 1592de, 1593de, 1594de, 1595de, 1596de, 1597de, 1598de, 1599de, 1600de, 1601de, 1602de, 1603de, 1604de, 1605de, 1606de, 1607de, 1608de, 1609de, 1610de, 1611de, 1612de, 1613de, 1614de, 1615de, 1616de, 1617de, 1618de, 1619de, 1620de, 1621de, 1622de, 1623de, 1624de, 1625de, 1626de, 1627de, 1628de, 1629de, 1630de, 1631de, 1632de, 1633de, 1634de, 1635de, 1636de, 1637de, 1638de, 1639de, 1640de, 1641de, 1642de, 1643de, 1644de, 1645de, 1646de, 1647de, 1648de, 1649de, 1650de, 1651de, 1652de, 1653de, 1654de, 1655de, 1656de, 1657de, 1658de, 1659de, 1660de, 1661de, 1662de, 1663de, 1664de, 1665de, 1666de, 1667de, 1668de, 1669de, 1670de, 1671de, 1672de, 1673de, 1674de, 1675de, 1676de, 1677de, 1678de, 1679de, 1680de, 1681de, 1682de, 1683de, 1684de, 1685de, 1686de, 1687de, 1688de, 1689de, 1690de, 1691de, 1692de, 1693de, 1694de, 1695de, 1696de, 1697de, 1698de, 1699de, 1700de, 1701de, 1702de, 1703de, 1704de, 1705de, 1706de, 1707de, 1708de, 1709de, 1710de, 1711de, 1712de, 1713de, 1714de, 1715de, 1716de, 1717de, 1718de, 1719de, 1720de, 1721de, 1722de, 1723de, 1724de, 1725de, 1726de, 1727de, 1728de, 1729de, 1730de, 1731de, 1732de, 1733de, 1734de, 1735de, 1736de, 1737de, 1738de, 1739de, 1740de, 1741de, 1742de, 1743de, 1744de, 1745de, 1746de, 1747de, 1748de, 1749de, 1750de, 1751de, 1752de, 1753de, 1754de, 1755de, 1756de, 1757de, 1758de, 1759de, 1760de, 1761de, 1762de, 1763de, 1764de, 1765de, 1766de, 1767de, 1768de, 1769de, 1770de, 1771de, 1772de, 1773de, 1774de, 1775de, 1776de, 1777de, 1778de, 1779de, 1780de, 1781de, 1782de, 1783de, 1784de, 1785de, 1786de, 1787de, 1788de, 1789de, 1790de, 1791de, 1792de, 1793de, 1794de, 1795de, 1796de, 1797de, 1798de, 1799de, 1800de, 1801de, 1802de, 1803de, 1804de, 1805de, 1806de, 1807de, 1808de, 1809de, 1810de, 1811de, 1812de, 1813de, 1814de, 1815de, 1816de, 1817de, 1818de, 1819de, 1820de, 1821de, 1822de, 1823de, 1824de, 1825de, 1826de, 1827de, 1828de, 1829de, 1830de, 1831de, 1832de, 1833de, 1834de, 1835de, 1836de, 1837de, 1838de, 1839

BATAVIA d. 2. April 1801, paa KIBBEVILDENS Reed.

Illustration af "Pannemarken" i Nr. 333, udsiddende blotet

af J. F. Clemens

36 Slaget på Rheden 2. april 1801. J. F. Clemens efter C. A. Lorentzen.

150 Rdlr. årlig gage. Han havde gratis forrettet denne tjeneste siden 1801. I December 1805 blev det forment barbersvende ved korpset at årelade og udtrække tænder, medmindre de "ere befundne duelige dertil af det Kgl. chirurgiske Akademis".

Louis har sikkert på kort tid indrettet sit konditori i Østergade 54, så snart han fik bevillingen dertil, og har ansat, eller hidkaldt fra deres hjemland, de tre svende, der et år efter boede hos ham. I privatlivet var han også aktiv - Johanne Beate kom på Fødselstiftelsen og fik 28.01.1801 en datter, som blev døbt dér 04.02.s.å. med navnet ADELAIDE ISIDORA VICTORIA. Fadderne var Mad. Margrethe Popp f. Holm, Mad. Antonette Louise Lange f. Olsen og Hr. Bogtrykker Sebastian Popp. Men så begyndte lykken at vende for Louis: 12.02.1803 døde Johanne Beate i Østergade 54 "af Kolik" - måske var hun gravid.

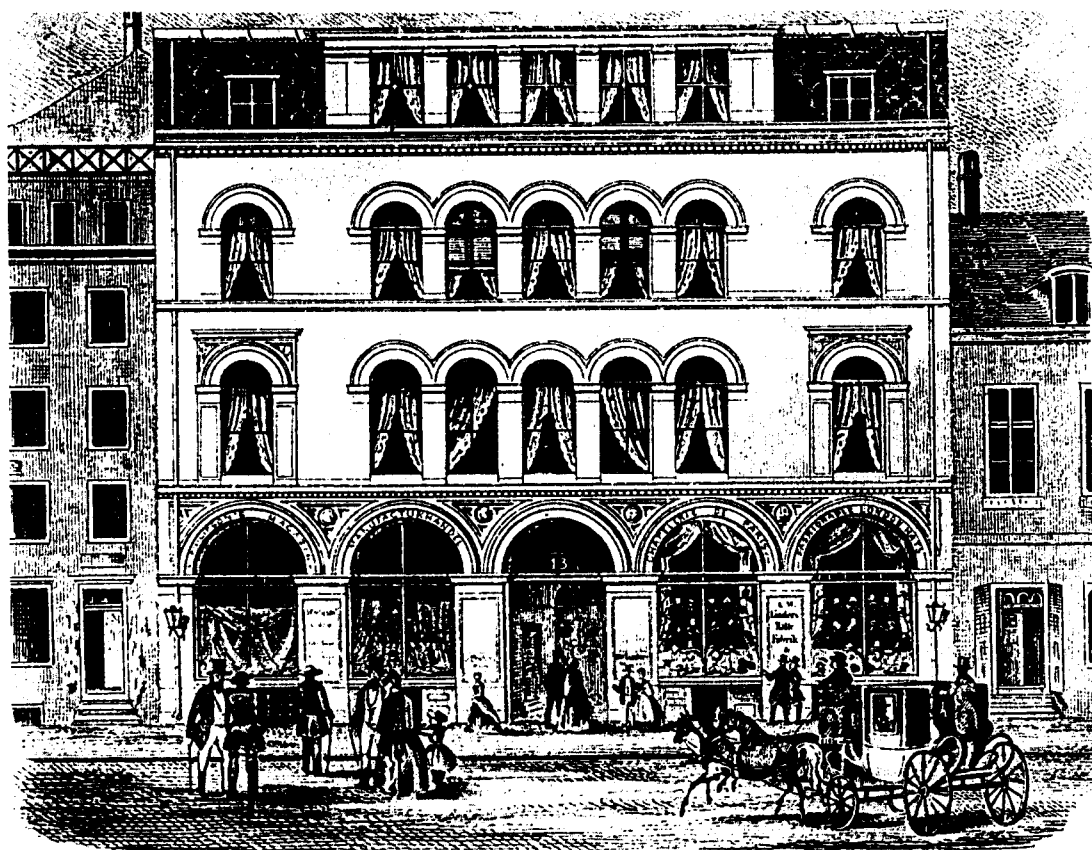
For at kunne indgå nyt ægteskab var det da nødvendigt for Louis at skifte med sine børn, og der er i den anledning registreret et Samfrændeskifte under Nr. 35/45 af 20.05.1803, hvoraf fremgår, at der var 4 umyndige børn: Anton Henricus 11 Aar gl., Vincent 3 Aar, Aurora Lovise Emilie Marie 6 Aar og Adelaide Isidore Victoria 1-1/2 Aar. Værge for børnene var Bogtrykker og Skrivtstøber Sebastian Popp, beskikket af Magistraten 27.04.1803.

Boets formue bestod i fornævnte gård i St. Kjøbmagergade 98 til værdi 18000 Rdl. samt konditoriets vareforråd 600 Rdl. og tilgodehavender 200 Rdl., ialt 17400 Rdl. Gælden var på ialt 19300 Rdl., hvoraf prioritetsgæld til Fr. Tutein på 16100 Rdl., boets Summa var altså blot på 100 Rdl., som efter loven deltes

med 50 Rdl. til Louis selv, 16 Rdl. 4 Sk. til hver af sønnerne og 8 Rdl. 2 Sk. til hver af døtrene. - Teksten fortsætter: "Men da bemeldte Børns Arv er så liden at samme kan udbetales Enkemanden til deres Fornødenheder at anvendes, saa vilde han anvende samme dertil og af Faderlig Kierlighed som en Gave tillægge dem hver uden forskiel paa Kiøn 500 Rdl. ... hvorefter han til dem udstæder sin Pante Obligation med 2den Panteret i bemeldte hans eyende Gaard Nr.98 .." etc. Kapitalen på 2000 Rdl. skulde stå uopsagt hos faderen indtil børnene blev myndige, medmindre han skulde dø eller sælge gården; i så fald skulde den indbetales i Stadens Overformynderie efter 1/2 års opsigelse.

14 dage efter skifteforretningen, nemlig 03.06.1803, blev Louis viet "paa Frederiksberg" (iflg. Nikolaj kirkebog) til Jomfru ANNE MARIE ELISABETH MØLLER, født ca. 1793, hans hidtidige husjomfru, og 09.05.1804 fødte hun ham datteren CLEMENTINE OLYMPIA LAURA på Fødselstiftelsen, hvor hun døbttes 19.05 s.å. med fadderne bogtrykker Popp og hustru og Mad. Mortensen. Men allerede 28.05 døde den spøde i Østergade 54.

Netop på den tid var Louis særlig optaget af sine forretninger. Han havde, fået kig på en passende ejendom i Østergade, som i 1798 kunde opvise følgende etablissementer, iflg. Kbh.'s Husregister: Nr.13, Spisevært Brünning; Nr.36, Conditor F.Andr.Kowiz; Nr.43, Franskbager Marschal; Nr.45, Tracteur Werneke; Nr.45, Oddrup, Selskabsvært for Det Venskabelige Selskab. Og lige om hjørnet den særligt kendte Conditor Gianelli på Kongens Nytorv.

Østergade 13 i 1850 - i 1805 havde det nr.11 og husede Comestabiles konditori. Senerehen Rydbergs Kælder

Vinhandler Peter Bech havde 1795 købt gården Østergade 11 af hofarkitekt Kirkerup, som havde opført den 1793, og fik den vurderet til 24100 Rdl. Da han i 1795 solgte den til Chirurgus A.C.Wandel, blev den vurderet til 29500 Rdl. For at erhverve denne velbeliggende ejendom solgte Louis 26.03.1804 gården i Købmagergade for 21.500 Rdl. til Procurator Palle. 18.12.1804 kvitterede Overforordningen for indbetaling af de 2000 Rdl. til børnene.

Louis overtog så gården nr.11 på Østergade, som efter 1804 fik nyt matr.nr. 15, og som idag har nr.13 på Østergade. Den blev 25.06.1804 belånt som følger: 1'panteret 15000 Rdl. til Kbh.s Brandforsikring; 2'do. 8000 Rdl. til grosserer Ludvig Zinn; 3'do. 3600 Rdl. til Det Rømerske Sukkerraffinaderie I/S; og endelig måtte han 07.01.1805 mod 4' panteret låne endnu 3000 Rdl. af købmand Gerson Levi. Hans situation var tydeligvis anstrengt, og følgerne viste sig da også snart.

Lige før 2'termin 1805 gik Louis fallit! 02.12.1805 foretoges efter hans egen anmodning skifte i denne anledning; han var ikke selv tilstede, derimod "Teglværkstens Hustru og hans Broder Antoine Comistabili". Da intet andet antyder, at en broder til Louis nogensinde har været i København, må det antages, at Antoine har været hans ældste, da 13-årige, søn Anton Henrik, som senere viste sig at omgås lømfældigt med sandheden - men det er en anden historie.

Skifteprotokollen opregner minutigt, men uden værdiangivelser, konditoriets og hjemmets store mængde luksuspræget inventar, rum for rum i stue, 1' og 2' sal, kvist og kælder. Der har været butik og konditori med køkken i stuen, spisesaloner med køkken og sovekamre på 1' og 2' sal samt kontor og værelser for tjenestefolkene på kvisten. Eksempelvis for 1' sal:

"Paa Sælen, tre Speyle i Mahognie Ramme, 4 Fag Sirtzes og 4re Fag Rulle Gardiner, 1 Lysse Krone, 6 brunmahlede Borde, 1 brun mahlet do., et stort firkantet Bord med Voxdugs Betræk, 25ve Stole med Hestehaars Sæder.
I Kabinettet indenfor, et fag Sirtzes og et fag Rulle Gardiner, 1 Kabinets Lampe, 2 Ovale brune fyrre Borde, 8te Stole, med Hestehaars Sæder.
I Rund Stuen, et fag Rulle Gardiner, et umahlet Bord, et stort Skab tre Dele, 1 do. med Glas Dørre, i disse Skabe gult Steen Tøj 2 Terklener, 4r Frugtkurve 2 Senops Kander 4 Saltkar 4re Salations, 8te aflange Fade, 4 runde do., 2 Souse Skaaler, 30ve dybe Tallerkener, 72ve flade do. 12 Desert do. 8te plet Saltkar, 6 brød Kurve, 4re Routeillebakker og 8te par plet Taffelstager, 4 Staal Lysse Saxer, 20ve par Porcellains Thekopper, 54ve Madera Glas, 58 Schampagnie Glas, 46 mindre do., 48ve Krøm Glas, 23ve Karafler, en Lampe, 23ve Skæle Glas, 1 Dunk med Tragt, 8te Glas Saltkar og 5 plet Peberbøsser 60 par sort skaftede Bord Knive."

Der nævnes bl.a. 16 spejle, marmorborde, chokolade-maskine, 4 lysekroner, silkegardiner og kobberstik, og "2 gl: klaverer som sagdes at tilhøre sønnen". En tilhørende idé om, hvor mange der boede i huset, fås ved at opregne sengestæderne: hvor mange der sov i hver seng er dog svært at vide. Generelt var de bedre senge forsynet hver med 2 dyner (over- og under-), 2 puder og 1 par lagener. Himmelsen gen dog med 3 madrasser, 3 puder, 1 overdyne og 1 par lagener, samt Sirtzes Omhæng.

Stueetagen:	1 foldeseng i Kabinettet
	2 standsenge i "Portrammen"
	2 ottomaner i Dameværelset
1' sal:	1 himmelseng i Sovekammeret
	1 alkove i Alkovestuen
2' sal:	1 alkove og 1 ottoman i Alkovestuen
	1 ottoman i Kabinettet

- Kylsten
- 1 barneseng i Rundstuen
 - 2 senge (formodt) i ammens og det tilstødende værelse, som begge forseglede og undtoges af opgørelsen
 - 1 slagbænk på "det saakaldede Contoir"
 - 1 standseng i samme rum
 - 1 seng på Kokkens Værelse
 - 1 standseng med lejet sengetøj på Svendenes Kammer
 - 1 standseng på Karlens Kammer

Ialt således 15-20 sengepladser og 3 ottomaner; efter mængderne af inventar at domme har der dog sikkert været rigeligt at gøre for alle beboerne dagen lang.

Ved skifteforretningens afslutning blev huset forseglet, "men derved mødtes Pignonpeace som tilkiendegav at de i Kielderen værende Sex Oxehoveder Rødvind ere ham tilhørende og at det Syvende som og der er beroende tilhører Gerson". Nøglerne blev nu "tagne i Rettens Bevaring, Og Forretningen saaledes stillet i Berbe."

Grundplan af Østergade 13

Nogen må imidlertid have haft tillid til Louis' evner i faget, omend han måske havde slået for stort brød op. 13.12.1805 "blev hans under Behandling tagen Fallit Boe ekstraderet til de allernaadigst bevilgende Commissarier Landvæsens Commissair Bay og Vinhandler Peter Bech" (der var han igen!), som foreviste en Kgl. allernaadigst Bevilling af 9de d.m. til at tage boet under behandling. Herefter kunde han så fortsætte sin virksomhed, men under administration af de to nævnte, hvad der måske har været ham en lettelse. Og så blev Elisabeth igen gravid....

I Københavns Veiviser for årene 1800-1804 ses Comestabeli, Louis, Conditor, Østergade 54; i 1805 er adressen Østergade 11, hvor han er husets ejer;

i 1807 er han Conditor og Restaurateur, og i 1808 er husnummeret ændret til 13 (iflg. den nye matrikel), ligesom han nu er "Sec.Lieut. ved det borgerl.Artil-lerie og Conditor" (herom senere); i 1809 er han blevet Frem.Lieut., og er stadig husets ejer, men i 1810 er han på en ny adresse, nemlig Tracteur i Raus Gaard 356, hvor det nuværende Hotel d'Angleterre ligger. 1811 var han så på hjørnet af Gothersgade og Kongens Nytorv i nr.353, hvor han fortsatte til 1812; i 1813 står han der endnu, men kun som Tracteur uden løjtnantstitlen.

Tilbage til familielivet. Godt 9 måneder efter at Louis var blevet sat under administration måtte hustruen på Fødselsstiftelsen, hvor hun fik datteren ELISABETH CLEMENTINE GERTRUDA, men moderen døde kun 27 år gammel. Datteren blev hjemmedøbt og fik først konfirmeret dåben i Trinitatis Kirke 17.01.1810 samtidig med halvsøsterens dåb. Begivenhederne synes at have overvældet Louis, og i kirkebogen blev fødselsdatoen givet som 07.06.1807. Hun er ikke fundet i Fødselsstiftelsens register, og ved skiftet efter moderen 15.07.1807 er hendes alder opgivet til 3/4 år, så hun må antages at være født i dagene nær moderens død.

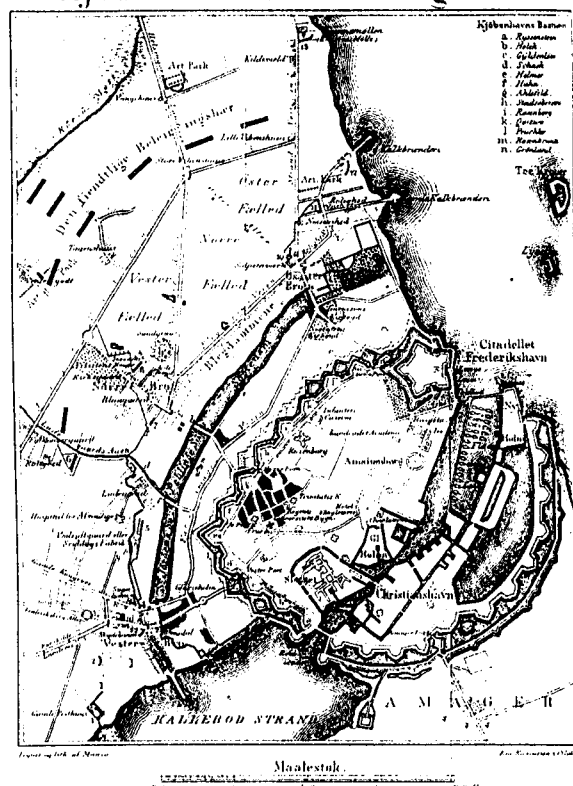
Skiftet efter Elisabeth, "som var død i Barselseng", foretoges i "hans Gaard Nr.12 på Østergade", et ganske lille nabohus til hans konditori i nr.13. "Da alt hvad han ejede er givet under Behandling...saa maa ved Dødsfaldet lige saa lidt som nu noget til Behandling efter hans Hustru at opgive, naar undtages hendes ubetydelige Gangklæder hvilke skulde allerede være anvendte og skulde blive anvendte til Klæder for Barnet og Reqvirentens øvrige Børn." Derfor kun- de forretningen umiddelbart sluttet.

Louis plejede jo ikke at spille tiden, og 24.07.1807 blev han da iflg. Holmens kirkebog viet for 3' gang, nu til jomfru ANNE ELISABETH BAGGESEN, "ved Huus Copulation paa Frederiksberg, forrettet af Hr. Liebenberg, som uvedkommen- de Præst". Det er ikke klart, hvor længe han boede i nr.12, men iflg Kbh.s Husregister boede han 1809 i Vimmelskaftet 23 (nuv. Jorcks Passage), men ejede Østergade 13.

Imidlertid var Napoleonskrigene i fuld udvikling, og Kronprinsen, der var landets egentlige regent, havde siden 1805 forlagt sin stabs og hovedstyrken af hæren til sydgrænsen for at kunne imødegå en mulig fransk invasion. Men for Eng-land var det væsentligt at forhindre, at den danske orlogsflåde faldt i Napoleons hænder, og det blev særligt aktuelt efter fredsslutningen i Tilsit 07.07.1807 mel-lem Frankrig og Rusland. 08.08 nåede en engelsk flådestyrke frem til Øresund, og Kronprinsen rejste fra Kiel til København for at organisere byens forsvær. 3 dage efter vendte han tilbage til Kiel uden at den engelske udsending, som 07.08 var blevet afvist i Kiel, men havde fulgt ef-ter ham til København, nåede at blive for-estillet for ham. Så opgav englænderne at forhandle, og 16.08.1807 landsattes 30000 britiske soldater ved Vedbæk, hvor- fra de gik i stilling omkring København.

Kronprinsen havde overladt kommando- en til den 72-årige general Peymann med ordre til at modstå belejringen til det yderste og ubetinget nægte at udlevere

Kjöbenhavn's Beleiring 1807.

den danske flåde, og byen sættes i fuldt forsvarsberedskab og indrettede sig på en langvarig beleiring, hvad man jo havde barske erfaringer for. Søbefæstningen var forberedt, men landstyrkerne, der talte ialt 13000 mand, bestod af kun 3500 regulære tropper, det lidet uddannede og udrustede landeværn, det raske livjægerkorps' 300 mand og studenterkorpsets 800. Desuden var 4000 mand i det frivillige brandkorps i beredskab. Folk blev yderligere tvangsudskrevet på gaderne, og der indhentes forsyninger af alle slags. Forstæderne mellem voldene og søerne blev afbrændt, og der indledtes kanondueller mellem danske kanonbåde og de engelske landbatterier. 31.08 gjorde 2000 mand med livjægerne et vovet udfald fra Classens Have på Østerbro, hvorved general Peymann fik en kugle gennem benet, og dagen efter modtog han et ultimatum om udlevering af flåden; han tilbød at sende en kurér til Kronprinsen i Holsten, men det blev afslået, og til et sidste tilbud om byens overgivelse blev svaret et Nej. Louis var allerede under optakten til begivenhederne blevet udnævnt til Second Lieutenant 09.08.1807. Man kan kun gisne om, hvad han personligt oplevede i denne periode, hvor han sikkert har været yderst aktiv og forretningen har måttet passe sig selv. Men der findes en del øjenvidneberetninger om dette historiens første bombardement af en civilbefolkning, som koncentreredes om den bydel, der omgiver Frue Kirke.

Situationsbillede fra belejringsdagene i 1807. Midt i billedet tager en hustru afsked med sin mand, som måske vil falde under de forventede kamphandlinger. Tegning på Det kgl. Bibliotek.

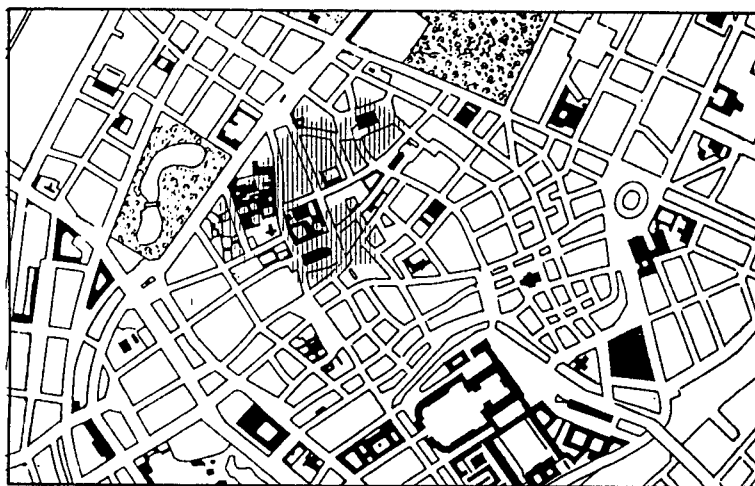
Om eftermiddagen 02.08 begyndte uden varsel bomber og brandkugler at regne ned over de lamslåede indbyggere. Et nyopfundet våben, raketter med modhager, som hagede sig fast i tage og antændte brande, fik sin premiere. Bombardementet varede til kl.7 næste morgen, og næste dag flygtede så mange, der kunde det, over Langebro til Christianshavn. Kl.7 aften genoptoges bombardementet med endnu sværere følger, bl.a. fordi de mange forladte huse blev hjælpeløse ofre for ilden – uden hjælp fra beboerne kunde brandfolkene ikke overkomme at bekæmpe den, men det lykkedes dog at hindre en storbrand. Den anden morgen mindske- des angrebet, men fortsatte dog ind i den tredje nat, da det kulminerede med ca. 6000 bomber og Frue Kirkes spir blev sat i brand og styrtede ned. Byen var udmattet, gaderne ufremkommelige og mange brandsprøjter ødelagt. Over 300 beboelseshuse var ødelagt, 1600 svært beskadiget. 1600 civile var dræbt og 1000 såret. 158 mand i de bevæbnede styrker var dræbt og 346 såret.

Bombardementet, set fra Kongens Nytorv. Folk flygter fra de brændende kvarterer. Midt for ses Østergades udmunding og til højre Rau's Hotel, hvor den danske overkommando havde sit hovedkvarter. Yderst til højre Hovedvagten. Gouache af C. A. Lorentzen. Københavns Bymuseum.

Efter den frygtelige nat begyndte bombardementet igen lørdag 05.09. Samme eftermiddag gav Peymann efter for borgernes pres og sendte en parlamentar til den engelske kommandant Cathcart. Efter langvarige forhandlinger kapitulerede København kl.4 morgen 07.09 og forpligtede sig til at udlevere den samlede flåde med alt dens udstyr, og engelske tropper skulde besætte Kastellet og alle flådens områder de 6 uger, aflæveringen vilde tage. I denne periode fik de engelske soldater lov til uden våben at komme ind i byen, "og disse besøg var ikke til skade for de handlende her i Staden, som afsatte mange Varer til Englænderne, der betalte med guld og sølv og aldrig pruttede". Så det er da muligt, at nogle af dem har indtaget forfriskninger hos Tracteur Comestabile.

Først to måneder efter kapitulationen var Kronprinsen tilbage i København og gjorde da den stakkels Peymann til syndebuk. Han blev fængslet og blev i Januar 1809 fradømt øre og liv, men blev dog 10 dage

Kort over de ødelagte kvarterer 1807

efter løsladt på Kongens fødselsdag. Det var den tidligere kronprinsregent, der var blevet konge efter Chr.VII's død. Og efter Napoleons fald fik Peymann endelig oprejsning.

Ruinerne på Gråbrodretorv malet 1808 af J. P. Møller, og med staffage af C. W. Eckersberg. Manden t.h. peger på Ulfeltstøttens „skam og skændsel“ – men det er englænderne man skal tænke på. Frederiksborg Museet.

De mange husvilde blev foreløbigt anbragt i kirkerne, i militærtelte og i hastigt opførte skure f. ex. på slotspladsen foran det nedbrændte Christiansborg, men myndighederne kunde ikke klare situationen. En privatmand, vinhandler Peter Bech, fik således et par hundrede anbragt i et af hans haves depotskure.

Nu kom Louis' belønning for indsatsen som artillerist. 18.11.1807 stilede han følgende ansøgning, formelt til Kongen, men reelt til den i Rendsborg ved Ejderen residerende Kronprins Frederik:

Til Kongen

Da jeg, som er født i Rom i Italien, har været boesat Borger her i Staden i 7 Aar og staaet som Underofficier ved det Borgerlige Artillerie-Korps i 6 Aar, men nu under 30 August d.A. er bleven ansat som Overofficier ved bemeldte Korps; saa ansøger jeg herved allerunderdanigst, at Deres Majestæt allernaadigst vil forunde mig Bevilling paa at erholde Naturalisation i Følge Reglementets 26^e paragraf. –

Allerunderdanigst
(sign.) Louis Comestabili

(Påtegning) anbefales Allerunderdanigst
til Allernaadigst Bønhørelse

(sign.) N.Hallander
(Chefen for Borgervæbningen)

Louis må være rejst til Rendsborg for at tale sin sag, for dagen efter, en Torsdag, skriver Det Kongelige Generalitets og Commissariats Collegium i Rendsborg til Det Kongelige Danske Kancelli, at Fyrværker ved Kjøbenhavns borgerlige Artillericorps Louis Comestabili, samtidig med Overbrandmester Christopher Man, efter Hans Kongelige Højhed Kronprindsens befaling skal forundes indfødsrettighed. Fredag 20.11 indstiller Kancelliet begge til at maatte benådes med indfødsret. Og endnu samme Fredag udfærdiges til hver af dem et dokument med monogrammet C7 i hovedet, for Louis sålydende:

Frederik VI

Grundet at som vi haver fundet for got efter herom allerunderdanigst Ansøgning og Begjæring at naturalisere Fyrværker ved det Kjøbenhavnske borgerlige Artillerie Corps Louis Comestabili, saa have vi allernaadigst bevilget og tilladt, ligesom vi og ved dette Post-Naturalisations Patent bevilge og tillade, at for-nævnte Fyrværker Louis Comestabili med hans ægte Afkom, som i Vore Riger og Lande blive og boe, maa agtes og ansees som om de vare fødte i bemeldte Vore Riger og Lande.
Forbydende.....etc.

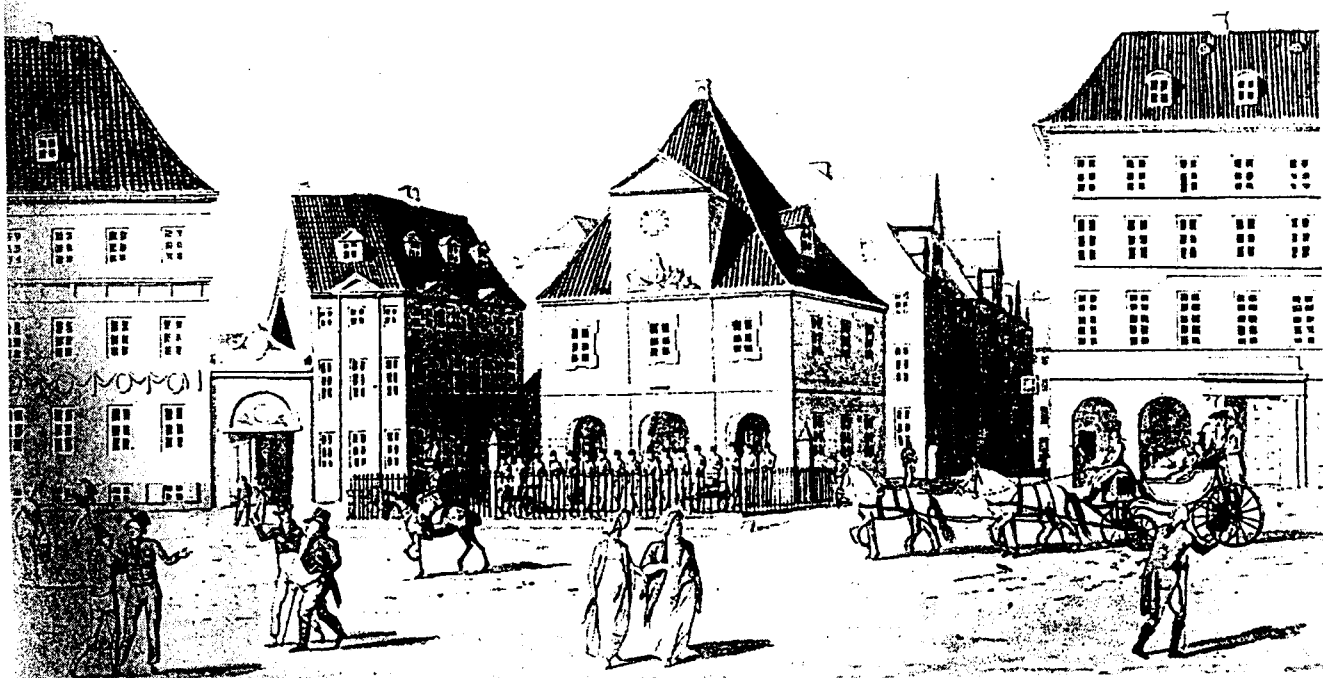
Netop i dagene før Louis således tog på rejse var hans nye hustru nedkommet med EN SØN - knap 4 måneder efter brylluppet og 13 måneder efter han blev enkemand - men denne søn døde kun 16 uger gammel 03.03.1808 iflg Helliggeist kirkebog. Dåben og navnet er ikke fundet.

02.06.1808 blev Louis "37 Aar gl." antaget som Premier-Lieutenant i korpsets 12e kompagni. 14.07.1809 solgte han ejendommen i Østergade og åbnede så restaurant i Raus Gaard på Kongens Nytorv, som på Eckersbergs billede af Hovedvagten (næste side) ses til venstre; et årstid senere flyttede han videre til Sothersgade-hjørnet af den karré, der ses til højre på samme billede.

Endnu en datter fik han 29.08.1809, hun blev døbt i Trinitatis Kirke 17.01 med navnet FRANCISCA LAGERTE LUCIA og havde til faddere Giordemoder Mad.Bauer (som boede Amaliegade 132), Antonio Comestabile og Conditor H.C.Firmenich (Kronprinsensgade 397). Samtidig fik den moderløse halvsøster konfirmeret sin dåb; hun var nu knap 3 år gammel.

Den ældste søn, Antonio, stod 1809 i Kbh.s Veiviiser som Conditor, Vesterbros 64, og i 1810 med adressen Vimmelskaftet 23, som også var Louis' adresse. Han blev nu, 17 år 4 mdr.gl., efter kongelig bevilling viet i Vinderzid nær Frederiksværk til pigen Amalie Møller fra Frederiksværk, med forloverne købmand L. Sandberg og fabrikør T.Tho.English, begge fra Frederiksværk.

Herafter er det småt med efterretninger om Louis. Tiderne var jo elendige for Danmark, der var kommet på den tabende side i krigene og bl.a. havde mistet Norge, og i januar 1813 kom Statsbankerotten. Hvor længe Louis holdt stand er svært at opklare, men han har spejdet efter bedre muligheder og har måske vejret dem i Sverige, som havde fået den franske Bernadotte til kronprinsregent. Louis synes at have haft en vis fransk baggrund, og måske sympati for de franske, især efter at englænderne kunde beskyldes for at have spoleret hans forretning.

Hovedvagten på Kongens Nytorv

Vejviseren angiver ganske vist L.Comestabili som Tracteur, Kongens Nytorv 353, i årene 1811-15, men han kan jo have overladt driften til en betroet mand, eller til sin unge hustru, hos hvem han må have efterladt børnene. I hvert fald afgik han fra artilleriet 28.04.1812 "efter Ansøgning i Naade". (Datoen leder tanken hen på, at Rusland 05.04.1812 havde sluttet forbund med Sverige, der forberedte invasion på Sjælland, og at Danmark i Marts havde måttet stille en division til rådighed for Napoleon i Tyskland.) Årstallet passer forøvrigt med et senere vidneudsagn, som tyder på, at han har forladt det hele i dette år, hvor Napoleon samlede 700000 mand til sit skæbnesvangre felttog mod Rusland. - Vejviseren 1816 angiver på Kg.Nytorv 353 Billedhugger og Conditor A.Taddey, og denne havde faktisk fået borgerskab 24.11.1815.

Det var ikke usædvanligt for de såkaldte Schweizer-Konditorer at forlade deres virksomhed i længere tid. Således findes en opgørelse fra 1818 over konditorer, hvori f.eks. nævnes under Kronprinsensgade 34: Gregory Hartmann, borgerbrev af 09.04.1813, "har været i Sveitz siden Anno 1810, og vides ey naar han kommer hjem. Boutikken bestyres af Nicolai Micaeli, som har Patent No.49 ved Strand Kompagniet". Og på Kg.Nytorv, Ø.Kv.6, Jerimias Meny, "uberettiget Conditor som driver bemeldte Handel i Comp. med fraværende berettigede Lorentz Gannelli som iflor bortrejste til Sweitz, og forventes tilbage i næste Aar, samt

Thomas Lardelly til samme Tid, den sidste er uberettiget."

Der findes vidnesbyrd om, at Louis' umyndige børn er blevet anbragt hvor det nu har kunnet lade sig gøre - om ikke af ham selv, så af hustruen eller af en beskikket værge. I 1816 var den 16-årige Vincent og den 9-årige Elisabeth antaget i huset hos den katolske, dansk gifte hattemager Anton Ludvig Lavignery, i Pilestræde, og den yngste datter, Francisca, er som lille blevet adopteret af en Hr. Petersen.

Da sønnen Antonios hustru i 1816 ansøgte om skilsmisse, som blev bevilget 1818, begrundede hun det med, at Antonio flere år tidligere var rejst til Frankrig og var blevet borte....

Da samme Antonio 04.12.1817 halvnøgen, syg, med udslet over hele kroppen og en betydelig benskade blev bragt iland ved Toldboden i København, erklærede han, at han for 5 år siden var rejst med sin far til Malmø og videre til Stockholm, hvorfra faderen rejste til Norge...

Da datteren Marie Louise Aurora døde 24.11.1821 af brystsyge, var hun ansat i huset hos en enke, der i en dødsannonce kaldte Marie "en Datter af afdøde Conditor Comestabile"....

Vejviseren for 1845 viser, at E.Comestabile, Conditor-Enke, boede Dron. Tvægade 342, og ved folketællingen samme år boede "Anne Elisabeth Constablin, 65 Aar, Enke, f. Kbh., Enke efter Conditor Constablin", på 1'sal i den nævnte ejendom, ligesom en anden enke med to ugifte døtre, der ernærer sig ved syning. På 2'sal boede to andre enker med ugifte døtre, som også syede, og i Stuen boede ejeren, Thee og Porcellainshandler Enke Sofie Elise Rothenburg, som havde udsalg af vokslys og sæbe. I side- og baghusene boede andre 7 familier, håndværkere og enker.

Det står altså endnu tilbage at opklare både hvordan Louis kom hertil og hvad der blev af ham efter 1812. Men her ser vi, hvordan han har præsenteret sig for de høje herrer ved regeringen i Rendsborg:

3. Lægeuddet ved Rendsborg Artilleri.

LITTERATUR

- Sv.Cedergreen Bech: Københavns Historie Bd.3 (Kbh.1981)
 Bo Bramsen: København før og nu - og aldrig (Kbh.1987-90)
 Carl C.Christensen og Axel Henriques: Strøget fra Kongens Nytorv til
 Rådhuspladsen
 Carl C.Christensen: De første Schweizerkonditorier i København (Historiske
 Meddelelser om København 2.række IV bind)
 Marcus Christian Bech: En Kjøbenhavnsk Grosserer's Ungdoms-Erindringer
 (Kbh.1968)
 I.Garbrecht: Sverd og Banner (Kbh.1831)
 Mændene og Breve XXVII: En kjøbenhavnsk Embedsmand, Jacob Gudes Optegnelser
 1754-1810
 Jan Møller: 1807 - en by i flammer (1982)
 Jønn Ørum-Hansen: Herre Jesu! Nu vaagner Ulykken (1983)
 K.Kristensen: Optegnelser angaaende det Kjøbenhavnske Borgerlige Artillerie-
 Korpse (Kbh.1811)
 J.Davidsen: Det forsvundne Kjøbenhavns Borgervæbning (Fra det gamle Kongens
 København S.212-226, Kbh.1910)

Med H. O. og H. O. i København

Februar 1990

ca 1770 - ca 1820

LUVUVICU MIEIKO GIUSEPPE COMESTABILE

~3/ Anne Elisabeth Baggensen 1780- ~3/ Anne Marie Elisabeth Møller 1779-1806

(Ukendt moder)

~3/ Beate Johanne Bech 1766-1803

LOUIS Comestabiles kendte efterslægt

(falk 149 efterkommere)

A1.1 Antonius H. Comestabile
1792-1853
~Amalie Møller (ingen børn)B1.1 Edvard V.L. Comestabili 1823-57
~(ukendt) (Børn?)A1.2 Mario L.A.E. Comestabili 1797-1861
UgiftB1.3 Emilfus J.F. Comestabili *1825
Ugift?A1.3 Vincenzius L.J. Comestabile
1800-1863
~Amalie C.C.K. Ingemannsen
1794-1844B1.2 Amalia B.A. Comestabili 1827-47
~Frederik F. Sohr 1823-1906A1.4 Adelaide L.K. Comestabili *1802
Ugift?B1.4 Aurora C.M. Comestabili 1828-1894
~Adam F. Bodecker 1818-94B1.6 Mathilde O.L. Comestabili 1834-1899
UgiftA2.2 Alexandra M. Comestabili
~Andreas FeyoerB2.2 Emma A.C. Comestabili 1821-23
~Niels C. Gøll 1816-63A3.2 Clementine O.L. Comestabili *1804
(død som spæd)B3.2 Lotise M. Jensen *1829
~Niels C.K. Mortensen *ca. 1832

A3.4 Elisabeth C.G. Comestabili *1806

B3.1 Jens F.E. Jensen *1831

A4.1 (En søn) 1807-1808

B3.4 Sara M.A. Jensen *1833

A4.2 Francisca L.L. Comestabili
1804-96
~Jens Jensen 1796-1875B3.6 Anna C.E. Jensen *1836
~Gaeng Greiersen

B3.3 Otto H. Jensen *1840

B3.8 Benedicte O.L. Jensen *1843
~... WiggersC1.1 Frederik F. Sohr *1854
(død som spæd)C1.2 Antonia C.H. Sohr *1855
Ugift?

C1.3 Viggo F.L. Sohr 1858-64

C1.4 L. Fernando A. Sohr 1860-1879
Ugift

C1.5 Immanuel K.2 Sohr *1862

C1.7 Emilfus J.E.C. Sohr 1867-1891
~Mrida S.F.O. Ekman *1876

C2.1 Gustav A. Comestabili *1853

C2.2 F.O. Amalie Bodecker *1854
~Alfred Grønbech *ca. 1847C2.3 Frands V.E. Bodecker
1855-96
~Julie M.A. Brst 1865-1921C2.5 Oscar V.E. Bodecker 1856-1892
~Alexandra R. Hørrsberg
1862-1948C2.7 Alexander J.E. Bodecker 1861-1894
~C. Mariane Brinkhoff 1868-1894C2.4 V. Johanne F. Bodecker 1863-1937
~Johan O.2 Boldt 1852-1909C3.1 Arvaldor P.E. Gahl 1851-1921
~Vilhelmine E. Nielsen 1854-1924
Ingen børnC3.2 Amalie Gahl
~... Sørensen (børn?)D1.1 Axel E.C. Sohr *1896
Ugift?D2.1 Alfred Grønbech ca. 1880
D2. Walter Grønbech *ca. 1882?D2. Azalda Grønbech
D2. Ruth GrønbechD3.1 Albert F. Bodecker 1885-196
~Helene Hultstein (ingen børn)D3.2 Ellen E.A. Bodecker 1890-194
~Holger Schouboe 1878-1962D4.2 Ella Bodecker 1886-1922
~Filip Sjögren (Børn)D4.4 Olga M.L. Bodecker 1889-1961
~Ernst I. Klein 1887-1937D5.2 Karen A.F. Bodecker 1892-96
~Richard W. Kaarsberg 1899-1D5.4 Ingaborg Bodecker 1896-98
~Christian K.K. Gundestrup 1886-D6.2 Astrid Boldt 1883-1972
~Peter C.G. Grif 1880-1954D6.1 F.A. Otto Boldt 1890-1973
~Ella Møller 1900-1989D6.4 Valborg K. Boldt 1886-1966
Ugift

Efterslægt endnu ukendt